

Čínská medicína v pozici spolujezdce

„Akupunktura se nemůže odehrávat v maringotkách,“ říká nový prezident Komory tradiční čínské medicíny Jozef Lucký. Přistoupí k velkému gongu a uhodí do něj palicí. „Čeká nás boj. Snad nám tento zvuk rozeznívá lepší časy,“ říká lékař.

Individualita je nejsilnější vlastnost čínské medicíny, říká Jozef Lucky, proto by neměla být zkoumána studiiem FOTO MAFRA – PETR TOPIČ

LN: Senát v půli února schválil návrh senátorů Aleny Dernerové (za SD-SN) a Vladimíra Plačka (ČSSD) na vyřazení terapeutů a specialistů tradiční čínské medicíny (TČM) ze seznamu odborných zdravotnických pracovníků. Stalo se tak navzdory tomu, že loni v září jejich zařazení do seznamu umožnil. Jak vnímáte tento návrh?

Tak jako lékař nemůže určit diagnózu pacienta po telefonu, může jen těžko poznat dva tisíce let starý systém během krátké návštěvy Číny. Iniciativa vychází spíše z ideologických než věcných záměrů a pro čínskou medicínu je toto rozhodnutí špatné. S naší obcí neproběhla žádná diskuse, která by vyjasnila, co tradiční čínská medicína vlastně je. Kolem čínské medicíny se udála řada věcí, které s ní vůbec nesouvisí, různá hnutí, tlaky, lobbying...

LN: Objevily se i argumenty, že kvůli proplácení TČM nebude dost peněz na naši západní léčbu...

Ale proč by TČM měla být hrazena z veřejného pojištění? To není vůbec na pořadu dne, tím se jen straší lidé. A jestli nějaká komerční pojišťovna zjistí, tak jako je to na Západě, že existuje levnější léčba, proč by ji neproplácela, když je to v jejím zájmu?

LN: Cítíte se víc jako léčitel, nebo lékař?

Asi se víc cítím jako lékař psychosomatik. Kdysi jsem si řekl, že účel světí prostředky. To, že jsem viděl, že naše klasická medicína má své limity, mě odvedlo z křesla gastroenterologa. A tak jsem se posunul k tomu, co se dnes hanlivě nazývá energetická nebo ještě hůře šarlatánská medicína. A jsem za to rád.

LN: A čínská medicína podle vás nemá limity?

Má, ani každé auto nelze opravit, natož lidský organismus.

LN: Ministr zdravotnictví v demisi Adam Vojtěch (za ANO) by chtěl letos předložit zákon o léčitelství, který by měl tradiční čínskou medicínu zahrnovat. Znamenalo by to pro vás a pro pacienty nějakou změnu?

Byla by to katastrofa pro pacienty. Zákon by měl mít dva hlavní pilíře. Pro čínskou medicínu je to nutnost alespoň základního medicínského vzdělání a to jak v oblasti TČM, tak v moderní medicíně. Tím druhým pilířem jsou hygienické standardy, protože akupunktura, která patří mezi základní léčebné metody TČM, jako jediný řeckně léčitelství směr narušuje integritu kůže. Nemůže se tedy odehrávat v maringotkách a neregulované praxi. Člověk, který ji provozuje, musí mít vzdělání minimálně na úrovni zdravotní sestry! Vedli jsme s ministrem kratičkou diskusi a doufáme, že naše komora bude přizvána k odborné spolupráci na tvorbě zákona. V koláči léčitelství by se měla vytvořit individuální pravidla pro všechny velké směry.

LN: Které to podle vás jsou?

Ájurvéda, homeopatie, tradiční čínská medicína a evropské léčitelství.

LN: Současně byla pozastavena výstavba centra TČM ve Fakultní nemocnici Hradec Králové s tím, že je několik variant její budoucnosti. Jedna z nich počítá i s tím, že v Česku toto oddělení vůbec nebude. Proč najednou takový masivní útok na tento obor?

Tady se potvrzuje staré čínské učení o jinu a jangu. Centrum bylo spuštěno s obrovskou pompou a kyvadlo se teď zkrátka překlátilo na druhou stranu. Toto je jedno z nejzákladnějších pravidel staré čínské filozofie.

LN: Jak funguje legislativa pro provozování TČM jinde ve světě?

V mnoha státech není nutné nic než ohlášení praxe. V Německu zase kupříkladu musíte mít vystudované minimum západní medicíny. Ve Švédsku mají vysokou školu TČM, ale dospělý může léčit každý bez ohledu na to, zda ji vystudoval. Ve Francii mohou akupunkturu aplikovat pouze lékaři, fytoterapie tam legálně neexistuje. Ve Španělsku fungují vysoké školy TČM, ale pro provozování praxe opět stačí jen ohlašovací povinnost. V Portugalsku je to podobné jako u nás. Česko je oproti západním zemím v přístupu k léčitelství trochu pozadu, ale s Portugalskem jsme jediní, kdo mají výše zmíněný zákon.

A proti Americe jsme pozadu padesát let. Před časem jsem tam napočítal 53 univerzit, které nabízejí denní studium s vysokým standardem. V USA funguje společnost pro certifikaci akupunkturistů a fytoterapeutů. Aby člověk mohl praktikovat, musí zvládnout jejich neuvěřitelně těžké zkoušky.

LN: Jak byste charakterizoval tradiční čínskou medicínu?

Bez ohledu na to, kde a jak vznikla, je jedním z nejstarších systémů péče o zdraví. Je založena na psychosomatickém individuálním přístupu k pacientovi. A vůbec nemá ambice konkurovat naší medicíně, která je založená na důkazech.

LN: Právě to je čínské medicíně vyčítáno – že její výsledky nejsou změřeny žádným empirickým výzkumem...

Ale i důkazy v moderní medicíně se mění. To, nač jsme jako lékaři před třiceti lety přísahali, už v mnoha postupech neexistuje. Věda jde vpřed a mění léčebné postupy. A TČM výsledky má. Na jednání zdravotního výboru jsme přinesli souhrn nejnovějších výzkumů, které se dělaly na tisících pacientech po celé Evropě a v USA – zdůrazňuji, že nikoli v Číně. Ale nikdo je nechce slyšet. Ani jsme je nezvládli v Senátu rozdat.

Čínská medicína by ale vůbec neměla být zkoumána zaslepenými studiemi, protože tím se ztrácí její nejsilnější vlastnost – individualita.

LN: Původní profesí jste gastroenterolog, čínské medicíně se věnujete od roku 2001. Máte tedy zkušenosti z obou břehů. Mohou spolu oba směry spolupracovat tak, aby to bylo ku prospěchu pacientů, nebo je užitečnější jejich oddělení?

Čínská medicína je u nás na pozici spolujezdce. A jinde ani možná nechce být. I když to politici možná vidí jinak, ten spolujezdec umí navigovat, umí pomoci, když řidič ztratí hlavu.

LN: Jak by tedy taková spolupráce měla vypadat?

Máme třeba špičkové operatéry, ale následná péče pokulhává. Lidé jdou z nemocnice domů, ale zdaleka nejsou zdraví. A kolik času jim může věnovat praktik? Přitom může mít ve svém regionu terapeuta čínské medicíny, jemuž důvěřuje, a ten může doléčit zánět, zlepšit spánek, pomoci s posttraumatickým pooperačním stresem... Prostě pomůže pacienta doléčit. Tradiční čínská medicína a ta západní mají po odborné stránce mnohem víc společného, než by se zdálo na první pohled.

Nebo nám odborníci mohou doporučit lidi, kteří nejsou ohroženi na životě a nereagují na nákladnou a náročnou biologickou léčbu. Proč by takoví pacienti nemohli zkusit třeba akupunkturu? Můj sen je vytvořit pracovní skupiny, abychom se naučili pomáhat si navzájem.

LN: Hovoříte sice o spolupůlce, ale je o vás známo, že nemáte rád spojování principů tradiční čínské a západní medicíny. Proč?

Z východu a hlavně z Číny sem přichází jakýsi soubor západně-východní medicíny. Vystudovat dva obory znamená dvakrát tolik času a dvakrát tolik úsilí. Člověk, který takovou péči nabízí, je pak „nedodělkem“ v obou směrech. Mělo by to vypadat tak, že budou špičkoví odborníci v obou zmíněných směrech, v obou pojetích medicíny. A ti, jak jsem uvedl, najdou společnou řeč. Čínská medicína vždy byla pohádkou, filozofií, uměním, vědou. Aby neumřela, musí zůstat ve své podstatě.

LN: Jak vás vnímají Číňané, když jezdíte se studenty vašeho TCM Institutu na zkušenou?

Domnívají se, že o jejich medicíně nevíme vůbec nic. Rozmáhající se několikátýdenní rychlokurzy čínské medicíny vedou ke zjednodušujícímu pohledu: jé, běloch – tak mu něco řekneme a vyděláme si peníze. V Číně si myslí, že bez znalosti jejich historie a kultury stejně nic nepochopíme... O to více jsou překvapeni, když vidí, že naši studenti mají znalosti.

LN: Proč vlastně neexistuje něco jako tradiční česká medicína?

Naše báby kořenářky jsme upalovali, stejně tak jejich moudré knihy (pokud uměly psát). Číňané naposledy upalovali ve druhém století před naším letopočtem a mají i díky tomu silnou literární tradici ve své nauce.

LN: Vaši studenti mají zdravotnické vzdělání? Jak velký je zájem?

Polovina z nich jej nemá. Prostě zjistili, že chtějí pomáhat, že jejich dosavadní práce jim přestala vyhovovat. Těmto pak základy zdravovědy předáváme během studia. V současnosti máme 450 studentů ve čtyřech ročnících a k tomu úvodní půlrok přípravy. Za jedenáct let fungování už od nás vyšlo 200 vystudovaných terapeutů. Ti všichni zvládají pět dovedností. Akupunkturu, fytoterapii, masáže tchuej-na, dietetiku a zdravotní cvičení čchi-kung. Ale stále nás není dost, letošní ročník dokončilo 24 terapeutů, více než polovina těch, kteří studium začali. Ale je to málo.

LN: Říká se, že je TCM z velké části psychologii... Jinými slovy „věř a víra tvá tě uzdraví“.

Musí být, jinak by to byla velmi hrubá a neužitečná medicína. Nakonec, jediní psychologové chtějí s námi budovat společné projekty, hlavně při léčbě psychosomatických onemocnění.

LN: A není to třeba tak, že si uvařím bylinný čaj a ten zapůsobí jako placebo?

V čínské medicíně byl placebo směr dokonce jedním ze studijních oborů. Jen se mu říkalo zaříkávání. Nelekejme se toho slova, funguje to. Po několika letech praxe se mnohokrát stane, že se k nám někdo objedná a přijde už zdravý. Protože uvěřil, že mu pomůžeme.

Placebo se hodně překrývá s instinktem a přirozenou potřebou živých organismů být zdravý. Vezměte si taková zvířata. Když jim něco je, sežerou nějakou bylinu, pijí vodu, umějí si instinktivně pomoci... Podpořit vnitřního šamana nebo šamanku v nás je ta nejkvalitnější léčba. Snažím se k tomu vést i naše pacienty, přiznaně v nich probouzet „placebo efekt“. Říct jim: Podívejte, vy na to máte, uzdravit se. Je to těžké, ale nejkrásnější.

LN: Existuje vůbec „zdravý člověk“?

Neexistuje. Všichni jsme vybočeni z rovnováhy. To, že někdo chce něco, co nemá, neumí si uspořádat mezilidské vztahy, spoléhá se na druhé, sní tabulku čokolády každý den... To vše by se dalo v jistém smyslu slova označit za nemoc. Zdraví je jako maják na ostrově. Ten maják nemá okna ani dveře a nelze se do něj dostat. Pouze ukazuje směr. Nemocný pacient je tvor poloutopený v moři. Léčba by jej měla dostat

na ostrov – někoho na pláž, jiného na skaliska, dalšího do lesů na ostrově. Ten ostrov, to je širší koncept zdraví – ne absolutního (protože do toho majáku se nelze dostat), ale dostatečného pro to, abychom se mohli zabývat v životě něčím jiným než nemocemi. Toto je můj koncept vzešlý z praxe, ve které léčbu chápu jako návrat ke svobodě pro žití.

LN: A vy sám se dokážete řídit všemi pravidly tradiční čínské medicíny? Nebo platí, že kovářova kobyla...

Když toho nemám moc, tak ano. U majáku ještě nejsem, ale většinou se pohybuji na tom ostrově. A když už mi teče do bot, tak couvnu a zase se vrátím na pláž. I ten maják tam vidím, ale nikdy jsem v něm nebyl. Do něj se totiž nikdy nikdo nepodívá.

JANA PAVLOVÁ

MUDR. JOZEF LUCKÝ (51)

- **Studoval** akupunkturu a čínskou medicínu na univerzitách v Číně (Nanjing University of TCM, Zhejiang College of TCM, Chengdu University of TCM), Velké Británii, Irsku a USA.
- **Deset let praxe** v interních oborech (interna, gastroenterologie, akutní kardiologie).
- **Hlavní lektor** a garant TCM Institutu, školy tradiční čínské medicíny.
- **Prezident** Komory tradiční čínské medicíny.
- **Bývalý prezident** EURO TCM, evropské asociace národních organizací zabývajících se čínskou medicínou.
- **Vedoucí lékař** TCM Clinic – Kliniky tradiční čínské medicíny.